

Abstrakt

Fornicata jsou relativně nová skupina náležející do říše Excavata a obsahují tři skupiny anaerobních prvoků: Diplomonadida, Retortamonadida a karpediemonády. Velká část těchto prvoků žije endobioticky, ale jsou i volně žijící zástupci. Fornikáti mají typicky exkavátní morfologii, u diplomonád však došlo k redukci některých exkavátních znaků. Diplomonadida se odlišují od ostatních skupin charakteristickou zdvojenou (diplozoickou) stavbou buňky většiny jejich příslušníků. Existuje několik hypotéz ohledně evoluce této zvláštní morfologie, ale zatím žádná nebyla přijata. Fornicata jsou blízce příbuzná skupinám Parabasalia a Preaxostyla, s nimiž tvoří klan Metamonada. Ta byla spolu s dalšími skupinami prvoků řazena do říše Archezoa a považována za primárně amitochondriální. Objev homologů mitochondriálních genů a posléze i redukovaných mitochondrií u příslušníků říše Archezoa ovšem teorii nakonec vyvrátily. V rámci fornikát byl pozůstatek mitochondrie – mitosom – nalezen u parazita *Giardia intestinalis*.

Giardia intestinalis je nejen parazitem člověka a dalších savců, ale také velmi zajímavým modelovým objektem mnoha experimentů. Nejvíce zkoumanými problémy jsou její překvapivě vysoká genetická variabilita a dosud ne zcela pochopené rozmnožování, dalšími pak dvě nestejná jádra a komplikované buněčné dělení spojené se složitými přestavbami cytoskeletárních struktur.

Klíčová slova: Fornicata, Diplomonadida, Retortamonadida, karpediemonády, diplozoický, Metamonada, mitosom, *Giardia intestinalis*